

ATATÜRK VE ESKİ TKP

12 Haziran 2024

Yıldırım Koç

Türkiye ekonomisi tarihinin en büyük krizinin henüz başlarında. Bu yıl için ilan edilen buğday ve arpa fiyatları, diğer emekçi sınıf ve tabakaları ve emeklileri de nasıl bir geleceğin beklediğinin göstergesi. Çok hızlı ve kapsamlı bir mutlak yoksullaşma sürecindeyiz.

Tarihimizde geniş halk kitleleri mutlak yoksullaşma yaşadı; ancak ilk kez nüfusun çok büyük bir bölümü yoksullaşırken, küçük bir azınlığın gelirleri ve milli gelirden aldıkları pay artıyor.

İnsanlarımız böyle durumlarda siyasi arayışlara girer. Ben halkımızın bu konudaki sağduyusuna güveniyorum. Halkımızın siyasi tercihleri genellikle ekonomik durumuna denk düşmektedir.

Günümüzde de geniş kitlelerin siyasi tercihlerinin köklü bir biçimde değişmesi, yeni siyasi arayışların gündeme gelmesi olasıdır.

Bu süreçte halkımızın en geniş kesimlerini bir arada tutabilecek anlayış, Türkiye'ye özgü bir sosyalizm modeli olan Atatürkçülüktür. Atatürk'ün milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik, cumhuriyetçilik ve devrimcilik ("arasız devrimler") anlayışı ancak bağımsız ve demokratik bir ülkede, planlı ekonomiyle hayata geçirilebilir. Nihai amaç da, insanın insanı sömürmediği bir dünyadır.

Türkiye'de ne yazık ki sosyalistlerin önemli bir bölümü Atatürkçülük konusunda olumsuz bir düşünceye sahip. Bu olumsuz yaklaşımın önemli bir nedeni, 12 Mart 1971 darbesi ve özellikle de 12 Eylül 1980 darbesinden sonra askeri tutukevlerinde Atatürk'ün adı kullanılarak yapılan baskı ve işkencelerdir. Ancak sosyalist hareketteki bu olumsuzluğun kökleri, "eski TKP"ye de uzanmaktadır.

"Eski TKP" dediğim, 1919-1925 döneminde bir süreç içinde kurulan, 10 Eylül 1920'deki toplantısı genellikle kuruluş tarihi kabul edilen ve 1943 yılına kadar Komünist Enternasyonal'in bir birimi ("seksiyonu") olarak oradan aldığı talimatları uygulayan TKP'dir. Şefik Hüsnü Deymer, İsmail Bilen, Zeki Baştınar, Reşat Fuat Baraner ve Hikmet Kıvılcımlı gibi ünlü komünistlerin önderliğindeki "eski TKP", günümüzde faaliyet gösteren TKP'den çok farklıdır. Zaten bir örgütsel devamlılık da söz konusu değildir.

Bu nedenle "eski TKP" diye vurguluyorum.

1943 yılına kadar "eski TKP", enternasyonalizm adına, Komünist Enternasyonal'in ve onu yöneten Sovyetler Birliği'nin ideolojik, siyasi ve maddi kontrolü altında idi; onlara bağlı ve bağımlıydı. Parti'nin finansmanı büyük ölçüde Sovyetler Birliği'ndendi. Vatan, Türkiye değil, Sovyetler Birliği idi. "Eski TKP"nin yayınlarında Türk bayrağı görülmezdi. Atatürk ise baş düşmandı. Sovyetler Birliği'nde yönetimler değişir; ancak eski TKP'nin Sovyetler Birliği'ne bağımlılığı değişmezdi.

Günümüzdeki TKP bu konularda "eski TKP"den tümüyle farklıdır.

"Eski TKP"nin Atatürk konusundaki olumsuz yaklaşımının izleri günümüzde çeşitli siyasi hareketlerde gözlenebilmektedir. Günümüzdeki mücadeleye zarar veren bu anlayışın değişebilmesi için, "eski TKP"nin 1943 yılına kadar izlediği çizginin hatalarını hatırlamakta büyük yarar vardır.

"Eski TKP"nin 1943 yılından sonraki çizgisi de Sovyetler Birliği'nden bağımsız değildi. Nitekim kaderleri de birlikte gelişti. TİP ile TKP 1987 yılında birleşerek Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) oldu. TBKP, Anayasa Mahkemesi tarafından 16 Temmuz 1991 tarihinde kapatıldı. Sovyetler Birliği de 1991 yılında dağıldı.

"Eski TKP"nin Atatürk düşmanlığının ve diğer alanlardaki tutum ve davranışlarının örneklerini önümüzdeki haftalarda hatırlatacağım. Ancak beni en çarpan ifadelerden biri, TKP Merkez Komitesi imzasıyla 30 Mart 1930 günü dağıtılan "1 Mayıs Beyannamesi"ndeydi.

Değerli araştırmacılar Erden Akbulut ve Erol Ülker tarafından yazılan ve 2023 yılı Aralık ayında Yordam Kitap tarafından yayımlanan **Komintern Dönemi TKP Tarihi 3, Türkiye Komünist Partisi'nin Bölünmesi, 1928-1932** kitabında TKP Merkez Komitesi'nin 1 Mayıs beyannamesi yer almaktadır. TKP, Atatürk'ü burjuva ve burjuvazinin temsilcisi olarak nitelendirmektedir. Bu beyannamenin bir bölümünde "Kemalist burjuvazi" için aşağıdaki ifadeler kullanılmaktadır:

“Kemalist burjuvazi, yularlarını garp emperyalizminin eline vermiş, işçi, köylü, fakir halk kütlelerini onlarla beraber soymağa razı olduğunu açıktan açığa söyleyor; paranın kıymetini tesbit perdesi altında fakir halkın elindeki son lokmayı da yutmak için emperyalistlerle müşterek tedbirler alıyor ve tıpkı bir OROSPU gibi kendisine daha çok para verenin kucağına atılıyor.” (Bildiri metninde büyük harfle yazılmış) (s.307)

“Eski TKP”nin hatalarının, özellikle 1943 yılına kadarki dönemde, Türkiye’de sosyalist hareketin gelişimine ciddi zararlar verdiğini düşünüyorum. Bu hataları açık yüreklilikle ve güvenilir birinci el kaynaklardan örnekler vererek özetlemeye çalışacağım. TÜSTAV ve özellikle Erden Akbulut sayesinde, güvenilir kaynaklar artık erişilebilir durumdadır. Günümüzde Türkiye’ye özgü bir sosyalizm modeli olduğunu düşündüğüm Atatürkçülük temelinde geniş bir siyasi birlikteliğin yaratılabilmesi ancak “eski TKP”nin bu hatalarının açıkça tartışılarak aşılmasıyla mümkündür.